

V kritických a dusných časech

Přicházíme s reportem z demonstrací z 5. a 6. května a také s několika obecnými poznámkami ke kritické situaci aktuálního hnutí v Řecku.

V době silného fiskálního terorismu, který se den za dnem zostřuje permanentním vyhrožováním státním bankrotem a „nutnými oběťmi“, byla proletářská odpověď v předvečer hlasování pro nová úsporná opatření v řeckém parlamentu impozantní. Pravděpodobně to byla největší dělnická demonstrace od pádu diktatury, dokonce větší než demonstrace v roce 2001, která vedla ke stažení plánované důchodové reformy. Odhadujeme, že v centru Atén bylo přes 200 tisíc demonstrantů a kolem 50 tisíc dalších ve zbytku země.

Stávky se konaly v téměř všech sektorech (re)produkčního procesu. Proletářský dav byl podobně jako ten v prosinci 2008 (který propaganda v mainstreamových médiích hanlivě označuje za „maskovanou mládež“) vybaven sekýrami, kladivy, molotovy, kameny, plynovými maskami a holemi. V některých chvílích sice lidé maskované militanty při pokusech o násilné útoky na budovy či při samotných útocích vypískali, obecně ale s touto různorodou, pestrobarevnou a našťvanou řekou demonstrantů souzněli. Hesla sahala od odmítání celého politického systému („Ať parlamentní bordel vyhoří“) přes patriotické „MMF táhni“ až po populistické „Zloději!“ nebo „Lid chce poslat lumpy do vězení“. Čím dál dominantnější jsou agresivní slogany směřující k politikům obecně.

Na demonstraci odborových svazů GSEE-ADEDY (odborníky soukromého a veřejného sektoru) začali lidé proudit po tisících a když začal prezident GSEE mluvit, vypískali ho. Když se vedení GSEE pokusilo podobně jako 11. března jít oklikou, aby se vyhnulo shromážděné mase a dostalo se do čela, následovalo je tentokrát jen pár lidí...

Velká byla i demoška organizovaná PAME („Dělnická fronta“ Komunistické strany – v angličtině a němčině se pojem „Komunistická strana“ užívá pro stalinistické strany, zpravidla se ale pro její odlišení od skutečných komunistických organizací uvádí jen jako CP, resp. KP; užíváme český ekvivalent KS – pozn. překl.). Ta dorazila na náměstí Syntagma jako první. Jejich plán byl zůstat tam jen chvíli a opustit náměstí těsně předtím, než na něj dorazí hlavní, větší demonstrace. Členové PAME ale neodešli, zůstali na náměstí a skandovali hesla proti politikům. Podle čelní představitelky KS tam byli fašističtí provokatéři (obvinila stranu LAOS, která je směsí ultrapravicových rváčů a špíny nostalgicky vzpomínající na vojenskou juntou) nesoucí transparenty PAME a podněcující členy KS k útoku na parlament, čímž prý chtěli diskreditovat loajalitu strany ústavě!

Ačkoli je toto obvinění zčásti oprávněné, protože fašisté na místě vidění byli, pravda je – podle svědectví – že lídři KS měli problémy odvést své členy rychle z náměstí a zabránit jim ve skandování našťvaných hesel proti parlamentu. Možná je příliš odvážné nazývat to počínající neposlušností k železné vládě této monolitické strany, ale v takovéto dynamické době kdo ví...

Kolem 70 nebo i více fašistů stálo proti pořádkové jednotce a proklínalo politiky („Politici jsou zkurvysyni“), zpívali národní hymnu, dokonce na parlament hodili pár kamenů a možná měli marný záměr zabránit eskalaci násilí, brzy je však spolkla obrovská vlna demonstrantů přicházejících na náměstí.

Dav dělníků (elektrotechniků, pošťáků, zaměstnanců obecních samospráv atd.) se brzy začal pokoušet dostat se do budovy, najít ale místo, odkud by to šlo, se nepovedlo; všude na nádvoří a u vstupů do objektu stály stovky policistů ze zásahové jednotky. Další dav dělníků obou pohlaví a všeho věku stál proti policajtům u hrobu neznámého vojína, křičel na ně a hrozil jim.

Navzdory tomu, že zásahové policejní jednotky zahájily slzným plynem a rozbuškami masivní protiútok a že se pokoušely dav rozehnat, přicházely před parlament neustále nové bloky demonstrantů, zatímco se dal první blok, který policie zatlačila zpět, znovu dohromady v ulicích Panepistimiou a Syngrou Ave. Lidé začali rozbíjet vše, co jim přišlo pod ruku, a útočili na policejní jednotky shromážděné v přilehlých ulicích.

Ačkoli byla většina velkých budov v centru zabeďněná roletami, na několik bank a státních budov se lidem podařilo zaútočit. K rozsáhlému ničení majetku došlo zvláště na Syngrou Ave. Policajti nedokázali proti této části militantů rychle reagovat, protože jejich prioritou byla ochrana parlamentu a evakuace ulic Panepistimiou a Stadiou, dvou hlavních tříd, po nichž se dav stále vracel. Hořela luxusní auta, daňový úřad a aténská prefektura a dokonce ještě hodiny po nepokojích vypadala celá oblast jako válečná zóna.

Boje trvaly skoro tři hodiny. Je nemožné zachytit vše, co se na ulicích dělo. Zmíníme jen jednu událost: učitelům a dalším dělníkům se podařilo obklíčit pár policajtů z jednotky D – nového útvaru zásahové policie na motorkách – a začali jim dávat nakládačku, zatímco policajti křičeli „Prosíme, ne, jsme taky dělníci!“.

Demonstranti zatlačení na ulici Panepistimiou se v blocích vraceli zpět před parlament, kde neustále probíhaly střety s policií. Dav se opět promísil a nehýbal. Dělník z obecní samosprávy ve středním věku nám s kamenem v ruce vyprávěl, jak moc mu tato situace připomíná první roky po pádu diktatury, když byl v roce 1980 na demonstraci k výročí povstání na Polytechnice, kde policie zabila dvacetiletou dělnici Kanellopoulou.

Vzápětí nám na mobily přišla ze zahraničních tiskových agentur strašlivá zpráva: Tři nebo čtyři lidé zemřeli ve vypálené bance!

K pokusům o vypálení bank došlo na různých místech, ve většině případů toho ale dav nechal, protože uvnitř byli zavření stávkokazi. Nakonec tak začala hořet jen budova Marfin Bank na ulici Stadiou. Jen několik minut před tragédií však zaměstnanci banky nečastovali výkřiky typu „stávkokazi“ nějací „maskovaní chuligáni“, ale organizovaný blok stávkujících, který na ně hulákal, nadával jim a vyzýval je k opuštění budovy.

Vzhledem k velikosti a hutnosti demonstrace, vřavě a hluku je zřejmé, že určitá míra zmatku – v takových situacích běžná – umožňuje zjistit přesná fakta ohledně této tragické události jen obtížně. Zdá se, že blíže pravdě (vycházíme-li z fragmentů informací daných dohromady od očitých svědků) je, že v této konkrétní bance v samém centru Atén přinutil šéf v den generální stávky asi dvacet úředníků pracovat, kvůli „své ochraně“ byli zamčeni a tři z nich se nakonec udusili.

Nejdříve vletěl molotov přes rozbitou okenní tabuli do přízemí, avšak když se na balkonu znovu objevilo několik bankovních úředníků, někteří demonstranti na ně volali, ať jdou pryč, a pokoušeli se oheň uhasit. Co se ale dělo dál a jak se v mžiku celá budova ocitla v plamenech, zůstává nejasné.

O děsivé sérii následujících událostí, kdy se demonstranti snažili lidem uvězněným uvnitř pomoci, kdy hasičům trvalo příliš dlouho, než zaměstnanci banky vytáhli ven, bylo zřejmě informací dost, stejně jako bylo hodně obrázků směřjícího se bankéře-miliardáře, na něhož útočí našťvaný dav. Premiér zprávu zanedlouho oznámil v parlamentu, odsoudil „politickou nezodpovědnost“ těch, kteří odporují úsporným opatřením a „vedou lidi na smrt“, zatímco vládní „záchranná opatření“ naopak „pomáhají životu“.

Zvrat se podařil. Brzy následovala masivní operace zásahové policie: dav rozprášila a zahнала, celé centrum až do noci uzavřela kordonem. Policie zároveň oblehla libertinskou enklávu Exarchia, vnikla do anarchistického squatu a zatkla mnoho lidí, razie, ničení a zatýkání proběhly také v obytných imigrantů, nad městem visel kouř, stejně jako nemizel pocit hořkosti a otupění...

Naplno se důsledky projevíly dalšího dne: Na tragických úmrtích začali vydělávat mediální supi, představovali ji jako „osobní tragédii“ oddělenou od obecného kontextu (pouhá lidská těla odříznutá od svých sociálních vztahů), některé média zašla až k volání po kriminalizaci odporu a protestu. Tím, že se změnilo téma diskuse a konfliktu, získala vláda čas, odbory se zase cítily osvobozeny od povinnosti svolat stávkou na den, kdy byla nová úsporná opatření schválena.

Avšak i v této všeobecné atmosféře strachu, zklamání a zmrazení dynamiky se pár tisíc lidí sešlo večer před parlamentem na shromáždění svolaném odbory a levicovými organizacemi. Stále tu byla naštvanost, zvedaly se zatnuté pěsti, na policajty letělo pár flašek s vodou a dělobuchů, zněla hesla proti parlamentu a policii. Stará žena prosila lidi, aby skandovali „Donuťme je (politiky) vypadnout“, nějaký kluk se vyčůral do lahve a hodil ji na policajty, antiautoritářů bylo k vidění jen málo, a když se začalo stmívat a odbory a většina organizací zmizela, lidé, docela obyčejní všední lidé s holýma rukama, pryč nešli.

Pořádkové jednotky na ně zuřivě zaútočily, vytlačovaly je pryč, šlapaly po nich na schodech náměstí Syntagma, staří i mladí lidé propadali panice, ale zároveň přetrvávala naštvanost, a tak je policajti rozprášili do přilehlých ulic. Vše bylo zase v pořádku. V očích těch lidí ale nebyl jen strach; viditelná byla i nenávist. Je jisté, že se vrátí.

Několik dalších postřehů

1. Zátahy proti anarchistům a antiautoritářům už probíhají a stanou se ještě palčivějšími. Stát kriminalizoval celé sociálně-politické prostředí sahající až k rozličným levicovým organizacím vždy a dnes, po útoku, který si vybral oběti na životech a který k takové praxi vytvořil skvělé podmínky, to bude dělat tím víc. Jenže obviňování anarchistů nezabrání statisícům demonstrujících a ještě většímu počtu těch, kteří zůstali pasivní, ale znepokojení, aby na „záchranný balíček“ Mezinárodního měnového fondu, který jim vláda nabízí, zapomněli. Šikana našeho milieu lidem dluhy nezaplátí, ani jim nezajistí budoucnost, která zůstává bezútěšná. Vláda bude brzy muset obvinít odpor obecně a k tomu se už, jak ukázaly jasně události z 6. května, uchýlila.
2. Budeme svědky snahy státu „svalit vinu“ na konkrétní politiky, aby se usmířil „obecný pocit“, který se dá lehce přeměnit v „žízeň po krvi“. Aby se rozbourané moře uklidnilo, mohou být některé nejkřiklavější případy „korupce“ potrestány a někteří politikové obětováni.
3. Ve spektaklu vzájemného obviňování se slyšíme od KS nebo LAOS o „ústavní deviaci“, které odhaluje narůstající strach vládnoucí třídy z prohloubení politické krize, krize legitimacy. Recyklují se různé scénáře (jako podnikatelská strana nebo režim podobný juntě), které zrcadlí opravdový strach z proletářského povstání, které jsou ale v důsledku používány k odvrácení pozornosti od ulice směrem k centrálnímu politickému jevišti a k banální otázce „Kdo bude představovat řešení?“ namísto otázky „Co je ‘řešením’?“.
4. Nyní se ovšem podívejme na důležitější záležitosti. Je zjevné, že už začala hra, v níž jde o to přeměnit dominantní strach/vinu za dluh ve strach/vinu za odpor a (násilné) povstání proti teroru dluhu. Pokud bude třídní boj eskalovat, mohou podmínky vypadat stále více jako skutečná občanská válka. Otázka násilí se už stala centrální. Stejně jako hodnotíme státní

násilí, musíme hodnotit i proletářské násilí: hnutí musí řešit legitimitu povstaleckého násilí a jeho náplň v praktickém smyslu.

Pokud jde o anarchistické, antiautoritářské prostředí samotné a jeho dominantní, povstaleckou (insurrekcionistickou) tendenci, je jeho tradice fetišizace a machistického oslavování násilí příliš dlouhá a důsledná na to, abychom teď vůči ní zůstali neteční.

Po dlouhá léta bylo propagováno násilí jako cíl sám o sobě ve všech svých variantách (včetně skutečného ozbrojeného boje) a nyní, zvláště po prosincové vzpouře, vidíme jistý stupeň *nihilistického rozkladu* (odkazovali jsme na to v našem textu *The Rebellious Passage*), který přesahuje milieu samotné. Na periferii tohoto milieu, na jeho okrajích můžeme vidět rostoucí počet mladých lidí, kteří sahají k nihilistickému násilí bez hranic (které je okázale zahaleno v hávu „prosincového nihilismu“) a k „destrukci“, i když by měla být namířena rovněž proti variabilnímu kapitálu (stávkokazům, „maloburžoazním živlům“, „zákona dbalým občanům“).

Tato degenerace vycházející z rebelie a jejích limitů, stejně jako z krize samotné, je očividná. Jisté odsouzení takového chování se v milieu už objevilo (některé anarchistické skupiny mluví o těchto lidech jako o „polovládních výtržnících“) a je dobře možné, že se organizovaní anarchisté a antiautoritáři (ve skupinách nebo na squatech) pokusí tuto tendenci politicky i prakticky izolovat. Situace je nicméně komplikovanější a převyšuje teoretické a praktické možnosti (sebe)kritiky tohoto milieu.

Ohlížíme-li se nazpátek, vidíme, že se takové tragické incidenty mohly se všemi následky snadno odehrát už během prosincových nepokojů: zabránila jim nejen náhoda (jako když nevybuchla čerpací stanice vedle zapálených budov v neděli 7. prosince; podobně hrál roli fakt, že se ty nejnásilnější akce odehrávaly v noci, kdy byly budovy prázdné), ale i vytvoření (ačkoliv omezené) *proletářského veřejného prostoru a bojujících komunit*, které našly své vyjádření nejen v násilí, ale i ve vlastním obsahu, diskursu a jiných způsobech komunikace. Právě tyto již existující komunity (studenti, fotbaloví chuligáni, imigranti, anarchisté) se sami skrze vlastní rebelii přeměnily v komunity boje, které daly násilí smysluplné místo. Vyrostou takové komunity i teď, kdy se věci už neúčastní jen proletářská minorita? Uvidíme praktický způsob sebeorganizace na pracovišti, v sousedstvích nebo na ulicích, který by určil formu a obsah boje a dal tak násilí osvobozující perspektivu?

Jsou to nelehké otázky, které jsou navíc pokládány v těžkých časech. Odpovědi na ně budeme muset nalézt v boji.

TPTG
9. května 2010